



НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ
ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА У СРБИЈИ

Извештај за друго тромесечје 2018. године

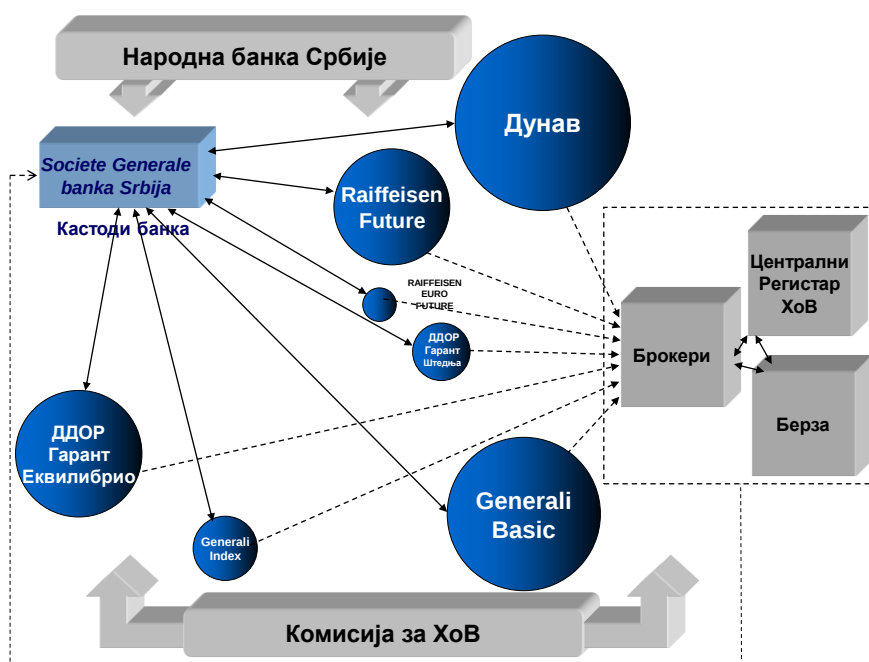
Садржај:

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова.....	3
2. Нето имовина добровољних пензијских фондова	4
3. Структура имовине добровољних пензијских фондова.....	5
4. Принос од улагања	6
5. Накнаде друштава за управљање	9
6. Обим трговања хартијама од вредности.....	11
7. Трансакциони трошкови	11
8. Број и структура корисника.....	12
9. Уплате, исплате и пренос средстава	14
10. Финансијски извештаји.....	17

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На тржишту добровољних пензијских фондова на крају другог тромесечја 2018. године пословала су четири друштва за управљање, која су управљала имовином седам добровољних пензијских фондова, једна кастоди банка и пет банака посредника¹.

Слика: Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова



На крају другог тромесечја 2018. године, у друштвима за управљање било је 120 запослених, што је исто као у претходном тромесечју.

На основу положеног стручног испита и испуњених осталих потребних услова, Народна банка Србије издаје дозволу за обављање послова информисања о пословању добровољних пензијских фондова. До краја другог тромесечја 2018. године, издата је 751 дозвола за обављање послова агента продаје.

Друштва за управљање и банке посредници ангажују агенте продаје. На крају другог тромесечја 2018. године друштва за управљање ангажовала су 87 агената, а банке посредници 441 агента.

¹ Raiffeisen banka a.d. Beograd, Societe Generale banka Srbija a.d. Beograd, NLB banka a.d. Beograd, Addiko Bank a.d. Beograd и Sberbank a.d. Beograd.

2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2018. године, нето имовина фондова износила је 38,1 милијарду динара. У другом тромесечју нето имовина је порасла за 2,61%. На промену вредности нето имовине утичу нето уплате²

На крају другог тромесечја 2018. године, нето имовина фондова износила је 38,1 милијарду динара.

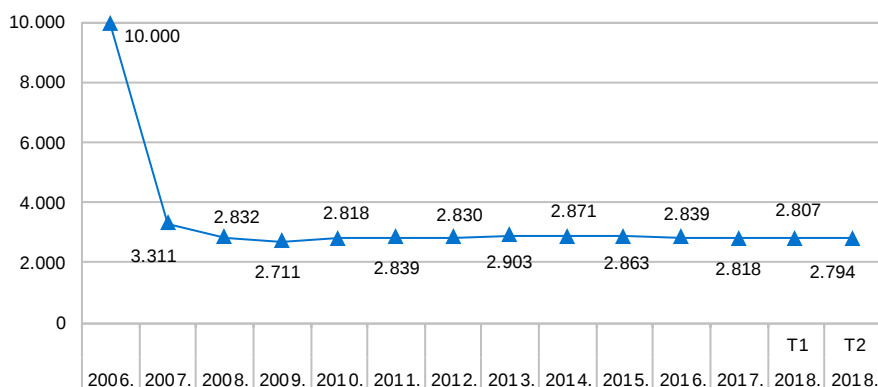
средстава у фондове, исплате средстава из фондова и добит коју фондови остварују од улагања. У другом тромесечју 2018. године, укупне уплате износили су 837,04 милиона динара, чланови су повукли 391,48 милиона динара, док је добит од улагања износила 540,44 милиона динара.

Нето имовина у сектору на крају периода
(у млрд RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
											T1	T2
3,1	4,6	7,2	9,9	12,5	16,0	19,7	23,6	28,9	32,8	36,2	37,1	38,1

Извор: Народна банка Србије.

Концентрација у сектору на крају периода
(Херфиндал–Хиршманов индекс)



Извор: Народна банка Србије.

На крају другог тромесечја 2018. године, тржишна концентрација у сектору³, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, износила је 2.794 поена, што указује на високу концентрацију на тржишту добровољних пензијских фондова.

Ако се фондови класификују у групе према висини нето имовине фонда у односу на висину нето имовине сектора, у групама „велики” и „средњи” налазе се

² Нето уплате су укупне уплате умањене за накнаду приликом уплате.

³ Посматрано према учешћу у укупној нето имовини.

по два фонда, који заједно остварују тржишно учешће од 95%, док највећи фонд има удео од око 41%.

Број фондова у групама подељеним према тржишном учешћу (у јединицама)

Учешће у нето имовини (у %)	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
												T1	T2
Велики (20 и више)	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Средњи (5–19,99)	-	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Мали (0–4,99)	4	6	5	4	5	5	2	2	3	3	3	3	3

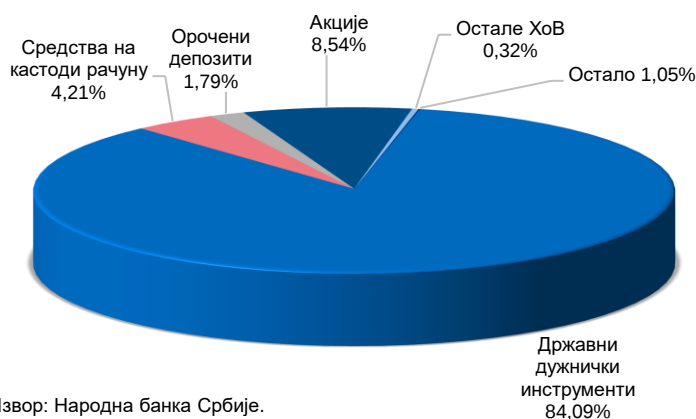
Извор: Народна банка Србије.

3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2018. године, структура улагања имовине фондова није знатније измењена. Највећи удео имале су државне обвезнице, које су чиниле 84,09% укупне имовине. Средства на кастоди рачунима и орочени депозити банака чинили су 6%, акције – 8,54% укупне имовине фондова, а остале хартије од вредности – 0,32% (обвезница Европске банке за обнову и развој). Улагање у инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова и потраживања чине класу *Остало*, која је износила 1,05%.

Највише средстава уложено је у државне дужничке инструменте – 84,09%.

Структура укупне имовине фондова

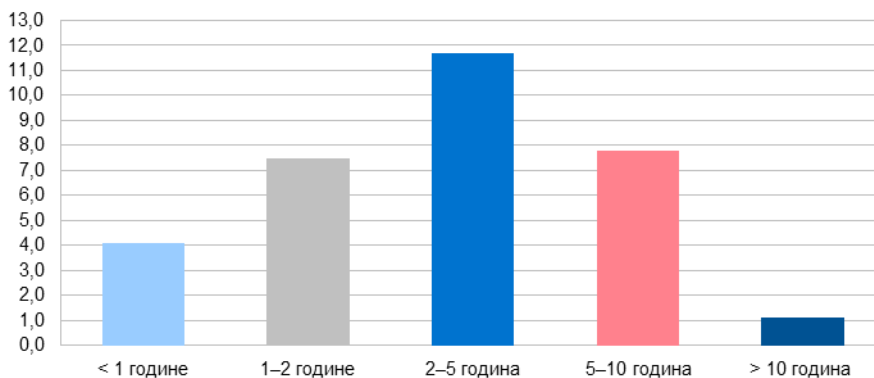


Извор: Народна банка Србије.

На крају другог тромесечја 2018. године, 12,7% државних дужничких инструмената имало је рок доспећа до годину дана, 23,3% – од једне до две године, 36,5% – од две до пет година, 24,1% – од пет до десет година и 3,4% –преко десет година.

Просечна рочност средстава⁴ уложених у државне дужничке инструменте је 3,9 година.

Рочна структура улагања у државне дужничке инструменте
(у млрд RSD)



Извор: Народна банка Србије.

У домаћој валути, на крају другог тромесечја 2018. године налазило се 85,1% укупне имовине, а у иностраној валути 14,9% укупне имовине (у еврима и доларима).

4. Принос од улагања

На крају другог тромесечја 2018. године, *FONDex*⁵ је достигао вредност 2.788,61⁶. Пораст *FONDex*-а представља пондерисани просек приноса свих фондова. У другом тромесечју 2018. године износио је 1,5%, а за последњу годину дана 6,1%. Принос *FONDex*-а од почетка пословања⁷ износио је 9,2%.

Ако се има у виду структура улагања имовине фонда, на принос утичу: промена криве приноса на државне дужничке инструменте⁸, промена вредности акција, висина референтне каматне стопе, висине каматних стопа банака и промене курса динара према евр и долару.

На примарном тржишту дужничких државних инструмената (трезорских записа и обвезница трезора), број емисија је мањи него у првом тромесечју 2018. године.

Укупна тржишна вредност емисија дугорочних државних инструмената изражених у динарима у другом тромесечју 2018. године износила је 47,1

⁴ Рочност инструмената пондерисана њиховим уделом у укупним улагањима у државне дужничке инструменте.

⁵ *FONDex* је индекс који представља кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

⁶ На дан када је први добровољни пензијски фонд почео с радом, 15. новембра 2006. године, почетна вредност *FONDex*-а износила је 1.000.

⁷ Годишња стопа.

⁸ Пад каматне стопе утиче на раст цене дужничких инструмената и обрнуто. Цене инструмената дуже рочности осетљивије су на промене каматних стопа.

милијарду динара. Емитоване су хартије од вредности следеће рочности: петогодишње (27 милијарди динара) по стопи од 4% и десетогодишње (20 милијарди динара) по стопи од 4,9%.

Тржишна вредност емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у млрд RSD)

Рок доспећа	T1 2017.	T2 2017.	T3 2017.	T4 2017.	T1 2018.
3м	-	-	-	-	-
6м	0,8	-	-	-	-
12м	1,7	-	-	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	24,5	23,1	-	11,5	-
36м	-	37,4	33,6	15,2	-
60м	-	-	-	-	27,0
84м	-	-	-	20,8	-
120м	0,8	-	-	-	20,0
Укупно	27,1	60,5	33,6	47,5	47,1

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	T2 2017.	T3 2017.	T4 2017.	T1 2018.	T2 2018.
3м	-	-	-	-	-
6м	-	-	-	-	-
12м	-	-	-	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	4,7%	-	4,1%	-	-
36м	5,0%	4,8%	4,3%	3,8%	-
60м	-	-	-	4,2%	4,0%
84м	-	-	5,0%	-	-
120м	-	-	-	5,2%	4,9%

Извор: Министарство финансија.

У другом тромесечју 2018. године, државни дужнички инструменти изражени у еврима емитовани су у укупној вредности од 195 милиона евра, и то: једногодишњи (49,8 милиона евра) са стопом од 0,5%, двогодишњи (13,9 милиона евра) са стопом од 0,7%, трогодишњи (27 милиона евра) са стопом од 1,2%, петогодишњи (39,3 милиона евра) са стопом од 1,8% и седмогодишњи (65,1 милиона евра) са стопом од 2,5%.

Тржишна вредност емитованих државних дужничких инструмената изражених у еврима, по рочности
(у млн EUR)

Рок доспећа	T1 2017.	T2 2017.	T3 2017.	T4 2017.	T1 2018.	T2 2018.
12м	52,7	59,7	24,9	49,8	48,8	49,8
24м	71,4	49,6	35,2	-	38,8	13,9
36м	92,8	90,0	49,5	74,7	100,3	27,0
60м	97,6	99,1	73,8	49,7	97,5	39,3
84м	-	-	-	-	-	65,1
120м	-	-	17,9	-	86,9	-
180м	-	-	50,0	-	-	-
Укупно	314,6	298,4	251,3	174,1	372,3	195,0

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих државних дужничких инструмената изражених у еврима, по рочности

Рок доспећа	T1 2017.	T2 2017.	T3 2017.	T4 2017.	T1 2018.	T2 2018.
12м	0,7%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,5%
24м	1,1%	1,0%	1,0%	-	1,0%	0,7%
36м	1,9%	1,9%	1,9%	1,5%	1,2%	1,2%
60м	2,7%	2,7%	2,6%	2,4%	1,9%	1,8%
84м	-	-	-	-	-	2,5%
120м	-	-	4,0%	-	3,5%	-
180м	-	-	4,2%	-	-	-

Извор: Министарство финансија.

Током другог тромесечја 2018. године, на Београдској берзи цене акција су опале за 1,3%, мерено индексом *BELEX15*⁹ (вредност индекса на крају јуна била је 733,37). Индекс је за последњу годину дана порастао за 3,1%.

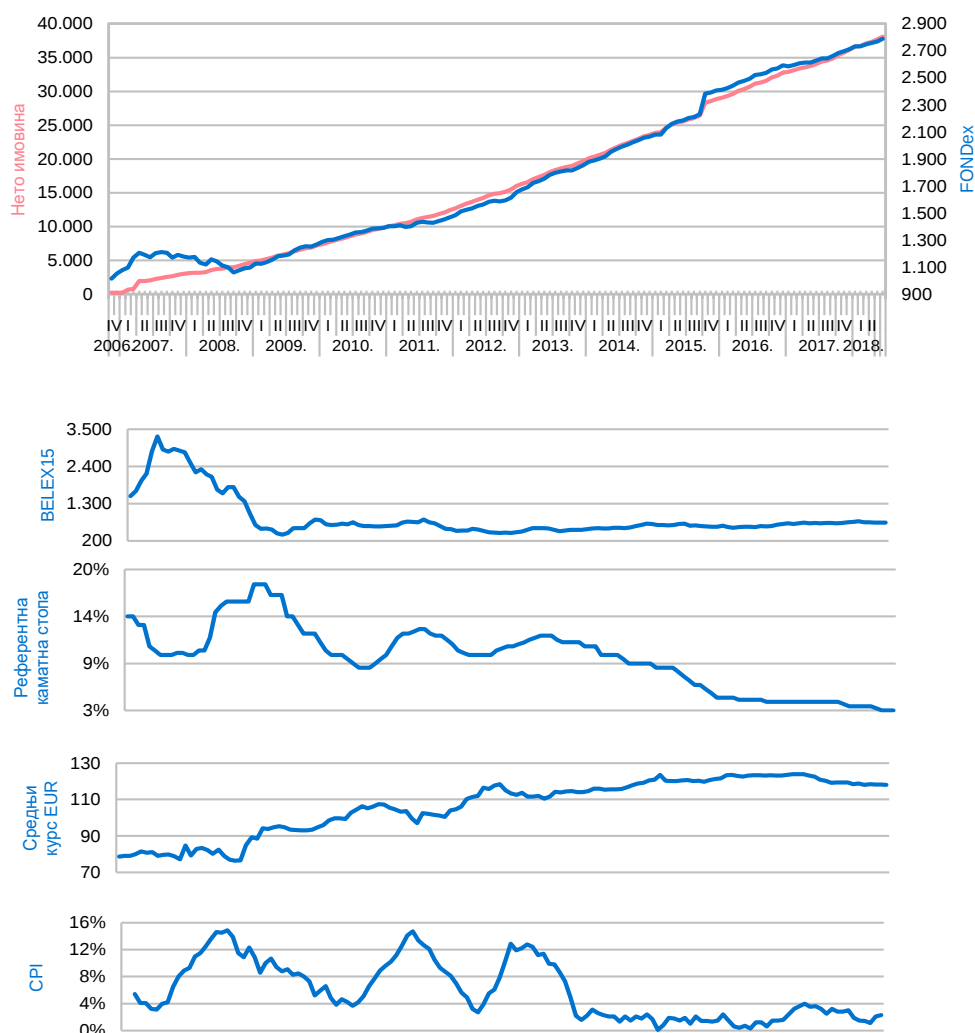
На крају јуна 2018. године, референтна каматна стопа износила је 3%. Ниво каматних стопа које фондови остварују на средства у динарима на кастоди рачунима прати кретање референтне каматне стопе.

У другом тромесечју 2018. године, динар је апрецирао према евр, тако да је на крају овог тромесечја вредност динара већа за око 0,3% него на крају претходног тромесечја. У истом периоду, вредност динара је према америчком долару мања за 5,5%.

⁹ Од укупног улагања фондова у акције, највећи део односи се на акције које се налазе у корпи *BELEX15*, тако да овај индекс представља добру реперну вредност за акцијски део портфолија фондова.

Стопе раста цена у априлу, мају и јуну биле су 0,4%, 0,6%, односно 0,4%, респективно. У јуну 2018. године, потрошачке цене веће су за 2,3% него у истом месецу претходне године.¹⁰

Кретање вредности нето имовине, FONDex-а и кључних показатеља од почетка пословања ДПФ
(у млн RSD, јединицама, односно у %)



¹⁰ Извор: Републички завод за статистику.

5. Накнаде друштава за управљање

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима прописује да друштва за управљање наплаћују накнаду за услуге друштва и накнаду за пренос рачуна члана фонда. Накнаде за услуге друштва за управљање јесу накнаде приликом уплате пензијског доприноса и накнаде за управљање фондом. Накнада за пренос рачуна може бити наплаћена само у висини стварних трошкова преноса.

Накнаде су један од параметара које члан треба да има у виду приликом избора фонда, али их не треба посматрати изоловано. Висина накнаде зависи и од инвестиционе политике, односно активности инвестирања. По правилу, активнији фондови, намењени млађим особама које ће доприносе уплаћивати у дужем временском периоду, у већем проценту инвестирају у сложеније инструменте, преузимају већи ризик. Од таквих фондова очекује се већи принос, због чега имају и веће накнаде. С друге стране, фонд који инвестира пасивно и у сигурније финансијске инструменте требало би да има и мање накнаде. Инвестициону политику фонда, тј. планирано улагање средстава чланова фонда, очекивани принос фонда и ниво ризика који фонд (односно члан) преузима, као и накнаде које друштва наплаћују, треба посматрати заједно при избору фонда.

Накнада приликом уплате је трошак који члан плаћа само једном, као врсту улазне накнаде. Иако видљива на првом кораку, тј. приликом уплате средстава у фонд, то није и највећи трошак за члана.

Накнада при уплати доприноса у другом тромесечју 2018. године износила је 16 милиона динара, док је у истом периоду висина те накнаде просечно износила 1,91%.

Накнада за управљање се обрачунава свакодневно на вредност нето имовине фонда и садржана је директно у вредности инвестиционе јединице, тако да обрачуната и објављена вредност инвестиционе јединице јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом.

У другом тромесечју 2018. године, укупна вредност накнада за управљање износила је 116,46 милиона динара, што је око 88% укупно наплаћених накнада. Укупан износ накнаде за управљање стално расте, што је последица раста нето вредности имовине фондова и све веће основе на коју се ова накнада наплаћује.

У последњој години дана накнада за управљање износила је 578,66 милиона динара, док је у истом периоду остварена добит од 2,1 милијарде динара.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање

(у млн RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
												T1	T2
Накнада приликом у плате	42,9	56,9	54,9	59,4	57,9	60,1	58,7	55,4	53,0	56,8	61,0	15,6	16,0
Накнада за управљање	37,8	73,5	117	171	220	284	358	432,8	514,9	614	678,7	112,6	116,5

Извор: Народна банка Србије.

6. Обим трговања хартијама од вредности

Обим промета добровољних пензијских фондова у другом тромесечју 2018. године износио је 4,21 милијарду динара.

Просечно учешће добровољних пензијских фондова у промету на Београдској берзи у току овог тромесечја износило је 8,1%.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности

(у млрд RSD)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
											T1	T2
Обим промета ХоВ	1,7	13,1	14,9	19,3	13,2	12,9	21,2	14,5	11,5	24,2	7,1	4,2
Куповина	1,8	8,1	8,1	10,6	7,1	9,0	12,1	7,9	6,4	14,7	3,9	2,6
Београдска берза	0,8	0,4	1,3	0,7	0,3	0,4	0,5	0,9	1,1	3,7	0,4	1,2
Ванберзанско трговање	0,3	0,4	0,3	1,3	0,1	0,7	0,9	1,8	1,1	5,8	0,6	1,1
Аукције државних ХоВ	0,0	7,3	6,5	8,6	6,7	7,9	10,7	5,2	4,2	5,1	2,8	0,2
Продаја	0,4	0,4	0,8	3,8	4,2	2,0	5,4	3,6	3,0	7,4	2,8	1,3
Београдска берза	0,1	0,1	0,6	0,4	0,3	0,6	0,3	0,5	1,9	2,7	2,3	0,0
Ванберзанско трговање	0,3	0,3	0,2	3,4	3,9	1,4	5,0	3,2	1,1	4,7	0,5	1,3
Доспеће	0,2	4,6	6,1	4,9	2,0	2,0	3,7	2,9	2,1	2,2	0,4	0,4
Однос куповине према продаји и доспећу	2,4	1,6	1,2	1,2	1,1	2,3	1,3	1,2	7,5	1,5	1,2	1,6
Учешће у укупном промету на Београдској берзи	1,2%	1,1%	8,0%	3,8%	2,6%	3,4%	4,1%	6,1%	6,7%	33%	13%	8,1%

Извор: Београдска берза и Народна банка Србије.

7. Трансакциони трошкови

Трошкови настали у вези с куповином, продајом и преносом хартија од вредности (накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе) и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда наплаћују се из имовине фонда. Остали трошкови наплаћују се из имовине друштва за управљање.

На крају другог тромесечја 2018. године, код трансакционих трошкова који се наплаћују из имовине фонда накнаде централног регистра имају већи удео од берзанских накнада, док су код трошкова које друштва за управљање плаћају из својих средстава најзначајније накнаде кастоди банака.

Износ трансакционих трошкова (у млн RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
												T1	T2
Укупно	10,0	5,3	7,4	9,5	7,0	4,7	6,0	6,2	5,6	7,3	10,5	2,2	1,2
Брокерске накнаде	4,5	2,2	3,8	4,5	2,9	2,0	2,5	2,0	1,3	2,3	4,4	0,7	0,1
Накнаде кастоди банке	1,8	1,5	2,0	2,4	2,2	1,5	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9	0,6	0,3
Берзанске накнаде	1,6	0,8	0,4	1,1	0,8	0,3	0,6	0,6	0,8	1,0	1,8	0,4	0,1
Накнаде централног регистра	1,0	0,6	1,2	1,5	1,1	0,9	0,9	1,6	1,6	2,0	1,8	0,5	0,5
Остали трошкови	1,1	0,2	-	-	-	-	0,1	0,0	-	0,0	0,6	0,1	0,2

Извор: Народна банка Србије.

8. Број и структура корисника

На крају другог тромесечја 2018. године, у фази акумулације¹¹ налази се 187.341 корисник¹². Они имају 255.880 склопљених уговора о чланству¹³ у добровољним пензијским фондовима.

Учешће корисника услуга пензијских фондова у укупном броју запослених износи 9,1%¹⁴.

Број уговора и број корисника (у хиљадама)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
												T1	T2
Број уговора	159	201,6	215,7	220,4	234,4	240,4	244,5	252,1	258,1	250,5	253,9	255,1	255,9
Број корисника	-	156,0	165,2	166,8	174,9	179,8	183,5	188,0	190,5	183,6	185,4	186,8	187,3
Удео активних корисника у укупном броју	-	41,6%	36,0%	43,9%	35,1%	30,5%	30,3%	31,3%	25,3%	28,5%	33,6%	32,7%	32,4%

Извор: Народна банка Србије.

Структура корисника по динамици уплате (у јединицама и у %)

Корисници који су имали уплату	Период	Број корисника	Удео
	1 месец	60.663	32%
	3 месеца	66.091	35%
	6 месеци	70.199	37%
	12 месеци	74.060	40%
	Од учлањења (1)	166.449	89%
Без средстава на рачунима (2)		20.892	11%
Укупно (1 + 2)		187.341	

Извор: Народна банка Србије.

Износ акумулираних средстава зависи од висине уплата, приноса које остварују фондови, висине накнада и дужине периода акумулације средстава, тако

¹¹ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у коме се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

¹² Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, с обзиром на то да знатан број корисника има више од једног склопљеног уговора о чланству у истом или у различитим фондовима.

¹³ Број уговора о чланству представља збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

¹⁴ Извор броја запослених: Народна банка Србије.

да се с повећањем износа доприноса и периода акумулације средстава, уз приносе које фондови остварују, повећава и износ просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на рачунима чланова који су до сада најмање једном уплатили допринос износио је 228,7 хиљада динара и стално расте.

На крају другог тромесечја 2018. године, број корисника који су чланови два или више фондова износио је 40.079 или 21%.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода

(у хиљадама RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
											T1	T2
-	34,6	52,2	70,5	84,5	105,3	127,3	148,3	179,4	200,6	219,3	223,5	228,7

Извор: Народна банка Србије.

У другом тромесечју 2018. године, структура корисника по полу и износу њихових средстава није се знатно променила у односу на претходне периоде. У већини су мушкарци, који у укупном броју корисника учествују са 58%.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови (у јединицама)

Број фондова	Број корисника
1	147.262
2	32.397
3	7.492
4	169
5	16
6	3
7	2
Укупно	187.341

Извор: Народна банка Србије.

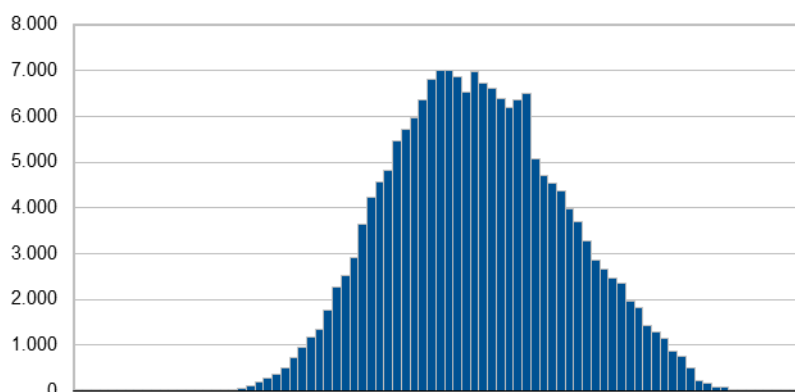
Број корисника по броју закључених уговора о чланству (у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	134.497
2	40.984
3	8.972
4	2.225
5	456
6	156
7	36
8	8
9	3
10	4
Укупно	187.341

Извор: Народна банка Србије.

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота

(у јединицама, односно у RSD)



	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+
Број корисника	153	326	7.464	42.075	67.303	48.719	20.763
Износ средстава (млн)	4	9	370	6.586	16.450	11.525	2.876
Просечна средства	27.843	28.374	49.614	156.533	244.415	236.550	138.535

Извор: Народна банка Србије.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова на крају другог тромесечја 2018. године износи око 46 година, а највише је корисника старости од 40 до 60 година, око 62%. Исто тако, проценат корисника који су старији од 53 године сличан је као у претходним годинама и износи 27%.

9. Уплате, исплате и пренос средстава

У другом тромесечју 2018. године, 32,8% укупних уплата односи се на индивидуалне уплате, 29,3% – на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се 37,9% односи на уплате преко пензијских планова. Од почетка рада, укупне уплате средстава у добровољне пензијске фондове стално расту.

У другом тромесечју 2018. године, укупне нето уплате износиле су 821,04 милиона динара.

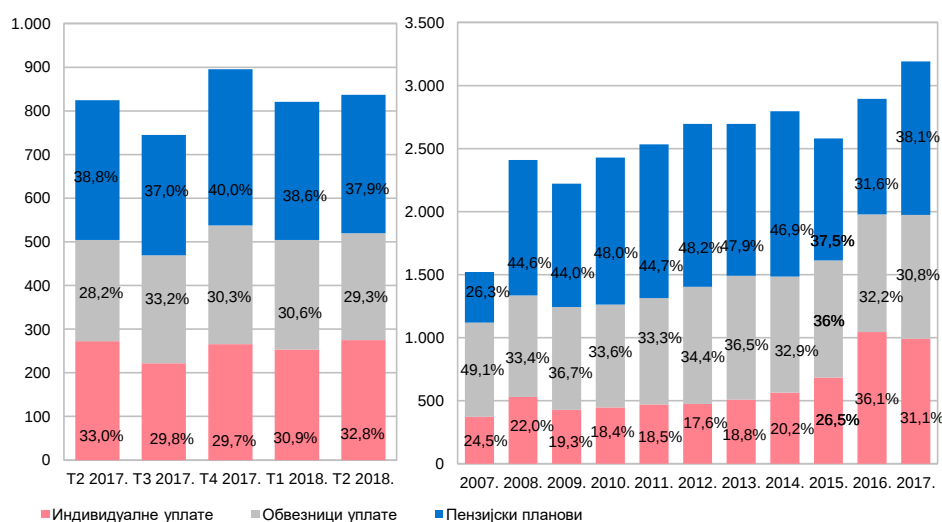
Укупне уплате доприноса у фондове

(у млрд RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
												T1	T2
	1,50	2,25	2,22	2,43	2,53	2,70	2,70	2,80	2,58	2,89	3,19	0,82	0,84

Извор: Народна банка Србије.

Обим и структура укупних уплата доприноса
(у млн RSD, односно у %)



Извор: Народна банка Србије.

Иако постоји могућност индивидуалних уплата доприноса, највећи број уплата врши се преко послодаваца који својим запосленима уплаћују средства у фонд, чиме показују висок степен одговорности према запосленима. Велики потенцијал за даљи раст броја чланова пензијских фондова управо је у компанијама с великим бројем запослених. На овај начин запослени односно послодавци могу уштедети, с обзиром на то да се уплата пензијског доприноса у добровољне пензијске фондове из средстава послодавца ослобађа плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање до износа од 5.757¹⁵ динара по запосленом месечно, као и да се уплате у истом износу које послодавац врши путем административне забране, обуставом и плаћањем из зараде запосленог ослобађају плаћања пореза. Наведене олакшице представљају додатни вид стимулације за запослене и послодавце да један део издвајања за зараде усмере ка штедњи у добровољним пензијским фондовима.

Исплате средстава највећим делом врше се једнократно. С обзиром на то да средства повлаче чланови који испуњавају услове а нису дуго у фонду, акумулирана сума на њиховим рачунима релативно је мала, те је овакав начин исплате и очекиван, иако он не одговара природи добровољних пензијских фондова, која претпоставља коришћење акумулираних средстава у дужем временском периоду. С повећањем периода акумулације средстава и суме средстава на рачунима, може се очекивати повећање удела програмираних исплата и других начина повлачења.

¹⁵ На основу одлуке Владе Републике Србије, једном годишње овај износ се усклађује с висином инфлације у претходној години.

Укупне исплате средстава члановима фондова

(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
											T1	T2
141,4	384,6	448,5	458,1	517,6	751,7	945,2	1213,4	1226,2	1195,6	1342,4	330,0	391,5

Извор: Народна банка Србије.

Исплате средстава из фондова повећавају се из године у годину. Оваква појава нормална је последица развоја система, јер ће се с повећањем доприноса и нето имовине, као и с повећањем броја година функционисања система добровољних пензијских фондова повећавати и висина исплата посматрано у апсолутним износима.

У другом тромесечју 2018. године, укупне исплате корисницима износиле су 391 милион динара.

Трансфери представљају пренос средстава из једног фонда у други. Члан фонда може пренети део средстава или сва средства, при чему плаћа само стварне трошкове преноса.

У другом тромесечју 2018. године, трансфери су износили 100 милиона динара.

Укупни трансфери између фондова

(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
											T1	T2
19,5	235,1	141,5	216,1	165,9	72,3	137,17	126,3	219,7	267,5	263,0	49,1	100,1

Извор: Народна банка Србије.

10. Финансијски извештаји

10.1. Регулаторни оквир

Друштва за управљање воде пословне књиге и састављају финансијске извештаје у складу са законима којима се уређују рачуноводство и ревизија и прописима Народне банке Србије.

Друштво за управљање, одвојено од својих књига, води пословне књиге и саставља финансијске извештаје за добровољне пензијске фондове којима управља.

Према Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, друштво је у обавези да достави Народној банци Србије годишње финансијске извештаје за друштво, у оквиру којих одвојено приказује финансијске извештаје фондова којима управља, са извештајем екстерног ревизора, до 31. марта текуће године за претходну годину.

Одлукама Народне банке Србије регулисана је форма и садржина образаца финансијских извештаја друштава и фондова, на основу којих су друштва у обавези да доставе биланс стања, биланс успеха, извештај о токовима готовине, извештај о променама на капиталу, извештај о осталом резултату и статистички извештај друштва за управљање, као и биланс стања – извештај о нето имовини, биланс успеха, извештај о променама на нето имовини добровољног пензијског фонда и извештај о токовима готовине.

10.2. Финансијски извештаји друштава за управљање

Укупна билансна сума друштава за управљање на дан 31. 12. 2017. године износи око 1.440 милиона динара, што представља повећање од око 83 милиона динара (6,13%) у односу на 31. 12. 2016. године, када је укупна билансна сума износила око 1.357 милиона динара. Повећање вредности укупне билансне суме резултат је раста остварене добити друштава за управљање у 2017. години. Највећи део имовине уложен је у хартије од вредности Републике Србије (37% укупне имовине, наспрам 50% у 2016. години). С друге стране, није се променио удео власничког капитала у укупној пасиви, тако да и на крају 2017. године укупни капитал чини око 95% пасиве. Ликвидност друштава за управљање је на високом нивоу.

Друштва за управљање су дужна да ниво капитала држе изнад законом прописаног минимума, који износи милион евра у динарској противвредности. На нивоу индустрије, однос укупног капитала и законског минимума је 2,9 (2,6 на крају 2016. године).

По једном кориснику долази око 7.362 динара капитала друштва (6.991 у 2016. години). У 2017. години, овај показатељ се повећао за око 5,31% услед пораста укупног капитала на нивоу сектора. Сваки динар нето имовине фонда у 2017. години покривен је са око 0,04 динара капитала друштва, као и претходних година.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Рацио укупног капитала	1,73	1,96	2,42	2,60	2,88
Капитал по кориснику	4.325	5.046	6.168	6.991	7.362
Рацио капитала и укупне нето имовине	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04

У 2017. години друштва за управљање наставила су да остварују добит. Сва друштва су током 2017. године остварила позитиван резултат, тако да је укупна добит свих друштава износила око 346 милиона динара (326 милиона у 2016. години). Треба имати у виду да остварени резултат друштва не утиче на имовину чланова фонда, с обзиром на то да је имовина друштва одвојена од имовине фонда.

У 2017. години сва друштва су остварила добитак од управљања фондовима. Приходе од основне делатности друштва чине приходи од накнада при уплати доприноса (61 милион динара) и приходи од накнада за управљање фондом (672 милиона динара). Приходи од накнада су у 2017. години били за око 66 милиона динара виши него у 2016. години, када су износили 667 милиона динара. Приходи од накнада при уплати расту за 7,51% у односу на претходну годину, док приходи од накнада за управљање расту за 10%. Поменути приходи од накнада чине око 91% свих прихода које друштва остварују (89% у 2016. години). Укупни трошкови друштава који се односе на управљање фондовима (трошкови у вези са улагањем имовине фондова, трошкови маркетинга, трошкови услуга кастоди банке, трошкови посредовања и други расходи управљања фондовима) у 2017. години износили су око 52 милиона динара (42 милиона у 2016. години), тако да је остварена добит од управљања фондовима у износу од око 681 милион динара (626 милиона у 2016. години).

У структури укупних прихода, знатно учешће имају и приходи од камата, који су у 2017. години износили око 55 милиона динара и чине око 7% укупних прихода (61 милион у 2016. години).

У структури расхода највећи удео имају трошкови зарада, који износе око 219 милиона динара (215 милиона у 2016. години) и чине 54% укупних расхода.

У 2017. години, друштва за управљање су остварила укупан принос на капитал (*ROE*) у износу од 26,1% (26,5% у 2016. години), док је принос на укупну имовину (*ROA*) износио 24,7% (25,1% у 2016. години).

Такође, може се уочити и да остварени профит друштва по кориснику има тенденцију раста у односу на претходне године.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
ROE	20,4%	25,3%	25,4%	26,5%	26,1%
ROA	19,3%	24,1%	24,1%	25,1%	24,7%
Профит друштва по кориснику	895,6	1.188	1.424	1.742	1.873
Профит друштва по доприносу	0,05	0,08	0,10	0,11	0,10
Рацио прихода од накнада и броја корисника	2.241,1	2.618	2.987	3.568	3.974
Рацио прихода од накнада и укупних прихода	83,2%	84%	87%	89%	91%

10.3. Финансијски извештаји добровољних пензијских фондова

Укупна имовина фондова на дан 31. 12. 2017. године износи око 36,3 милијарде динара, а на крају 2016. године укупна имовина фондова износила је 32,9 милијарди динара, тако да је у току 2017. године укупна имовина фондова увећана за око 3,4 милијарде динара, односно 10,5%. У структури укупне имовине и даље доминирају државне хартије од вредности, које чине око 84% укупне имовине фондова (77% на крају 2016. године).

Обавезе добровољних пензијских фондова, које обухватају обавезе према друштву за управљање, обавезе по основу чланства и друге обавезе из пословања, на крају 2017. године износе око 166 милиона динара (у 2016. години износиле су 69 милиона динара). Нето имовина добровољних пензијских фондова на дан 31. 12. 2017. године износи око 36 милијарди динара, чиме је укупна нето имовина у односу на 31. 12. 2016. године увећана за око 3,4 милијарде динара, односно за 10,3% (на крају 2016. године, нето имовина добровољних пензијских фондова износила је око 32,8 милијарди динара).

Током 2017. године, већина фондова је остварила позитивне резултате, изузев фондова *Generali Index* и *Raiffeisen Euro Future*, који су фондови у еврима, те су услед негативних курсних разлика остварили негативне резултате. Укупна остварена добит на нивоу сектора током 2017. године износила је око 1,6 милијарди динара (током 2016. године, остварена добит је износила око 2,3 милијарде динара).

Укупни остварени приходи у 2017. години износили су 5,65 милијарди динара (6,5 милијарди у 2016. години), док су укупни расходи фондова износили око 4,07 милијарди динара (4,2 милијарде у 2016. години).

Однос добити и просечне укупне имовине фондова у 2017. години износи 4,6% (7,4% у 2016. години), што значи да фондови у просеку остварују 0,05 динара добити на сваки динар имовине.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Стопа приноса на укупну имовину	11,0%	10,7%	15,2%	7,4%	4,6%